

نقش مدیریت انتظارات تورمی در موفقیت هدفمند کردن یارانه‌ها

دکتر ایلناز ابراهیمی*

حسین توکلیان**

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

۱. مقدمه

علم اقتصاد که نظر کنیم، انتظارات نقش غیرقابل انکاری در آن دارند. سال‌هاست که اقتصاددانان به مفهوم درآمد دوره زندگی^۱ و درآمد دائمی برای مصرف‌کنندگان پی برده‌اند و می‌دانند انتظار مصرف‌کنندگان در مورد درآمدهای آتی چه نقشی در تعیین رفتار مصرفی آنها، در حال حاضر ایفا می‌کند. سرمایه‌گذاران و بنگاه‌ها نیز در اتخاذ تصمیمات سرمایه‌گذاری و تولید خود، به‌وضوح به فروش انتظاری و قیمت‌های انتظاری توجه دارند. همچنین قیمت دارایی‌ها (از جمله قیمت سهام، طلا، ارز و مسکن) تحت تأثیر انتظارات کارگزاران اقتصادی در مورد قیمت‌های آتی آنها قرار می‌گیرد.

به این ترتیب هر کارگزار فعال در اقتصاد، نه تنها جزئی از سازوکار شکل‌گیری انتظارات در اقتصاد است، بلکه مجبور است از

بالاخره پس از بحث و جدل‌های فراوان قانون هدفمند کردن یارانه‌ها به مرحله اجرا رسیده. هدفمند کردن یارانه‌ها در اقتصاد ایران از جمله سیاست‌هایی است که با توجه به بحث‌های بسیار در محافل علمی، سیاست‌گذاری و اجتماعی کشور، انتظارات زیادی را درباره نحوه اجرا و میزان اثرگذاری آن در بین کارگزاران اقتصادی ایجاد کرده است. بحث قانون هدفمندسازی یارانه‌ها تقریباً از ابتدای دولت نهم مطرح شد و در دولت دهم شکل اجرایی به خود گرفت. بنابراین مردم و کارگزاران اقتصادی از اجرای این طرح آگاهی داشته و اثرات احتمالی اجرای آن را در تصمیم‌گیری‌های اقتصادی خود لحاظ می‌کنند.

شاید مهم‌ترین تفاوت بین علم اقتصاد و علوم طبیعی در تصمیم‌گیری آینده‌نگر کارگزاران اقتصادی باشد. به هر قسمت از

* استادیار، گروه مدل‌سازی، پژوهشکده پولی و بانکی.

** کارشناس ارشد پژوهشی، گروه مدل‌سازی، پژوهشکده پولی و بانکی.

می‌دهد. به نظر می‌رسد تغییرات تورم در رأس نگرانی‌های دولتمردان و سیاستگذاران اقتصادی قرار دارد و پس از آن میزان اشتغال و رشد اقتصادی محل تمرکز انتظارات خواهد بود. هر چند در روزهای جاری به نظر می‌رسد توجه به رکود احتمالی نشأت گرفته از این طرح در محافل اقتصادی مورد غفلت بوده و بیشترین بحث‌ها درباره اثر تورمی طرح صورت می‌گیرد.

در طرف دیگر قضیه، مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان هستند که بزرگ‌ترین ذی‌نفعان دریافت یارانه‌ها بوده و هر گونه تغییر در اعطای یارانه‌ها بالطبع منافع آنها را دستخوش تغییر خواهد کرد. مصرف‌کنندگان نسبت به تغییر قیمت‌ها، اعم از تغییر قیمت کالاهایی که یارانه حذف شده و نیز تغییر قیمت سایر کالاهای متعاقب حذف یارانه‌های غیرنقدی، انتظارات خود را شکل می‌دهند و در این راه سعی می‌کنند از کلیه اطلاعات در دسترس استفاده کنند. اخیراً اطلاعاتی در مورد قیمت کالاهای مشمول یارانه‌ها ارائه شده، اما در مورد تأثیر حذف این یارانه‌ها روی قیمت سایر کالاهای نااطمینانی وجود دارد. البته طبیعی است که علاوه بر دولت، رسانه‌ها نیز می‌توانند در شکل‌گیری انتظارات مصرف‌کنندگان دخالت داشته باشند، زیرا مردم در کسب اطلاعات خود درباره مسائل اقتصادی از کلیه منابع موجود استفاده می‌کنند که در این میان، رسانه‌ها و اقتصاددانان جزء مهم‌ترین منابع کسب اطلاعات هستند.

به همین ترتیب، تولیدکنندگان با تغییر یارانه‌ها نگران تغییر قیمت نهاده‌های تولیدی خود خواهند بود، زیرا بسیاری از آنها تاکنون از مواهب یارانه‌ها برخوردار بوده‌اند. البته از آنجا که تولیدکنندگان اغلب از قدرت قیمت‌گذاری (هرچند اندک) در بازار برخوردارند، افزایش هزینه‌ها به دلیل بالا رفتن قیمت نهاده‌های تولیدی دغدغه اصلی آنها نیست به شرط آنکه میزان فروش آنها کمابیش در وضعیت سابق باقی بماند و بتوانند افزایش هزینه‌ها را در قالب افزایش قیمت‌ها به خریداران منتقل کنند. به عبارت دیگر، انتظارات تولیدکنندگان، بیشتر بر وضعیت بازار و رونق و رکود آن متمرکز خواهد بود و در این رابطه طبیعتاً نیازمند اطلاعاتی در خصوص نهاده‌هایی که یارانه آنها حذف خواهد شد، میزان حذف یارانه‌ها، وضعیت بودجه خریداران و نیز کمک‌های نقدی دولت برای پوشش زیان احتمالی ناشی از افزایش هزینه‌ها خواهند بود که تاکنون اطلاعاتی در این خصوص در اختیار آنها قرار نگرفته است. کارگزاران اقتصادی صرف‌نظر از آنکه دارای اطلاعات صحیح و شفاف از وقایع اقتصادی باشند، یا در فضای نااطمینانی و پرابهام به

مصرف‌کنندگان نسبت به تغییر قیمت‌ها، اعم از تغییر قیمت کالاهایی که یارانه آنها حذف شده و نیز تغییر قیمت سایر کالاهای متعاقب حذف یارانه‌های غیرنقدی، انتظارات خود را شکل می‌دهند و در این راه سعی می‌کنند از کلیه اطلاعات در دسترس استفاده کنند

تصمیم‌گیری‌های خود به انتظارات سایر کارگزاران اقتصادی در مورد اعمال خود توجه نماید. به‌عنوان مثال بخش مهمی از نظریه‌های اقتصادی در سال‌های اخیر به نقش انتظارات تورمی کارگزاران اقتصادی در میزان موفقیت سیاست‌های پولی اعمال‌شده از سوی مقامات پولی پرداخته است و توصیه می‌شود مقامات پولی در اعمال سیاست‌های خود به انتظارات مردم توجه کافی داشته باشند.

در همین چهارچوب، دولت و مقامات مالی نیز، به‌عنوان بخشی از سیاستگذاران اقتصاد، باید در اعمال سیاست‌های خود نسبت به انتظارات کارگزاران اقتصادی حساس باشند، زیرا چگونگی شکل‌گیری انتظارات در خصوص یک سیاست خاص اقتصادی می‌تواند بر میزان موفقیت آن اثر بگذارد.

۲. انتظارات کارگزاران ذی‌نفع در هدفمندسازی یارانه‌ها

در تحقق آثار ناشی از هدفمندسازی یارانه‌ها بی‌شک انتظارات سه دسته از کارگزاران اقتصادی دخیل خواهد بود: دولت، مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، که هر کدام دارای انتظاراتی نسبت به متغیرهای کلان اقتصادی بوده و در شکل‌گیری این انتظارات اطلاعاتی در اختیار دارند و طبیعتاً این انتظارات بر تحقق آثار اجرای این طرح بزرگ اقتصادی می‌تواند اثرگذار باشد.

دولت، کارگزاری است که دارای بیشترین اطلاعات درباره این طرح است؛ زیرا خود اقدام به طراحی و آماده‌سازی شرایط اجرای آن کرده است. در فرآیند چندساله اجرای طرح هدفمندسازی یارانه‌ها دولت از زمان‌بندی حذف، نوع تغییرات و اندازه تغییر یارانه‌های پرداختی به کالاهای مشمول پرداخت یارانه آگاهی داشته و می‌دانسته در ازای حذف یارانه برخی از کالاهای چه میزان یارانه نقدی به هر یک از اعضای جامعه اعم از تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان، تعلق می‌گیرد.^۲ دولت با استفاده از این اطلاعات و با توجه به تحولات جاری و گذشته بازار، انتظارات خود نسبت به تحولات متغیرهای کلان اقتصادی و عکس‌العمل تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان به اجرای طرح را شکل

عمومی قیمت‌ها خواهد افزود.^۳ حال از آنجا که مصرف‌کنندگان از میزان افزایش احتمالی قیمت کالاهایی که مشمول یارانه نبودند اطلاع کافی ندارند، ممکن است که با توجه به التهاب حاکم بر بازار در زمان اجرای چنین سیاستی فرض را بر بدترین سناریوی ممکن بگذارند که نتیجه آن شکل‌گیری انتظارات تورمی بیش از حد خواهد بود. همچنین از آنجا که مردم در شکل‌گیری انتظارات خود از تمام منابع اطلاعاتی استفاده می‌نمایند و عمده پیش‌بینی‌های صورت‌گرفته در مورد اجرای طرح تحول اقتصادی بیانگر این بوده‌اند که با اجرای این طرح احتمالاً تورم بالایی در پیش خواهد بود، مردم و کارگزاران اقتصادی انتظار وقوع تورم بالا بعد از اجرای این طرح را خواهند داشت.

از آنجا که مردم به دنبال ایمن‌سازی خود در مقابل تورم احتمالی پیش‌رو هستند، هر اقدامی انجام خواهند داد تا هزینه‌های تورم احتمالی بر رفاه خود را به حداقل برسانند. افراد در اولین گام در این راه سعی خواهند کرد تا سبد دارایی خود را به‌نحوی تغییر دهند که در شرایط تورمی از زیان‌های احتمالی در امان بوده و در صورت امکان، سود هم کسب کنند. این انتظار سودآوری ممکن است به تورم زود هنگام، حتی

فعالیت پردازند، انتظارات خود را در رابطه با سیاست‌های اقتصادی شکل خواهند داد. تنها تفاوت بین این دو حالت در افزایش و کاهش احتمال مقرون به واقع بودن انتظارات و مطابقت آنها با واقعیات تحقق‌یافته در آینده است.

با حذف یارانه‌های غیرنقدی انتظار این است که قیمت کالاهایی که یارانه به آنها تعلق می‌گرفت، مانند آب، گازوئیل، بنزین، برق و گاز افزایش یابد که با اطلاعات ارائه‌شده از طرف ستاد اجرای قانون هدفمندکردن یارانه‌ها، این افزایش قیمت اتفاق افتاد. همچنین یارانه نقدی که در ازای حذف یارانه‌های غیرنقدی به مصرف‌کنندگان پرداخت خواهد شد در برخی از بازارها به تقاضا دامن زده و بر سطح

کارگزاران اقتصادی صرف‌نظر از آنکه دارای اطلاعات صحیح و شفاف از وقایع اقتصادی باشند، یا در فضای نااطمینانی و پرابهام به فعالیت پردازند، انتظارات خود را در رابطه با سیاست‌های اقتصادی شکل خواهند داد

این دو بازار دامن خواهد زد و ممکن است بانک مرکزی و دولت را در برابر چالش کنترل و حفظ ترکیب مناسبی از ذخایر ارزی و قیمت ارز قرار دهد.

بخش دیگری از کارگزاران اقتصادی که بی‌شک از حذف یارانه‌ها متأثر خواهند بود تولیدکنندگانی هستند که افزایش قیمت کالاهایی که به‌عنوان نهاده تولید از آنها استفاده می‌کنند و مشمول حذف یارانه‌ها هستند، هزینه تولیدشان را افزایش خواهد داد. بسیاری از صنایع تولیدی ایران که سال‌های متمادی از موهبت انرژی ارزان قیمت برخوردار بوده‌اند برای مقابله با اثرات افزایش قیمت انرژی مجبور به نوسازی ماشین‌آلات و تجهیزات انرژی بر تولیدی خود خواهند بود که در برخی موارد با وجود فرسوده‌بودن و اتلاف انرژی، به دلیل ارزان بودن انرژی سال‌ها در تولید از آن‌ها استفاده می‌شده است. حذف و نوسازی ماشین‌آلات فرسوده انرژی بر و تطبیق فرآیند تولید با قیمت‌های بالاتر انرژی نیازمند زمان است. به عبارت دیگر در سال‌های اولیه اجرای طرح هدفمندسازی یارانه‌ها افزایش قیمت از محل افزایش هزینه‌های تولید اجتناب‌ناپذیر خواهد بود و هر قدر میزان حذف یارانه‌ها و کمک‌های نقدی دولت برای پوشش افزایش هزینه‌ها مبهم باشد، احتمالاً خیز تغییرات قیمت بزرگ‌تر و بیشتر خواهد بود و تلاش مقامات پولی و مالی برای کاهش قیمت‌ها از طریق قیمت‌گذاری در بازار یا کاهش تقاضا از طریق سیاست‌های پولی و مالی انقباضی یا تشویق مردم به کاهش تقاضا باعث رکود شدید در تولیدات خواهد شد.

۳. نقش انتظارات در شکل‌گیری آثار اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها از دیدگاه تقاضا و عرضه

بنا به مطالب فوق‌الذکر، حذف یارانه‌ها در طرف مصرف‌کننده و عدم اطلاع کافی مصرف‌کنندگان از میزان افزایش قیمت سایر کالاها در طرف تقاضا دو نتیجه محتمل را در پی دارد: ۱. شکل‌گیری انتظارات تورمی و به تبع آن خرید و ذخیره‌سازی برخی از کالاهای مصرفی که به تورم ناشی از افزایش قیمت کالاهای یارانه‌ای دامن خواهد زد. ۲. در راستای شکل‌گیری انتظارات تورمی مردم تلاش خواهند کرد برای حفظ ارزش نقدینگی خود به سمت بازار دارایی‌ها و خرید و نگهداری آنها هجوم برند که این امر می‌تواند به نوسانات شدید در بازار دارایی‌ها بالاخص دارایی‌های با قابلیت نقدشوندگی بالا همچون طلا و ارز منجر شود.

در طرف عرضه، حذف یارانه‌ها موجب افزایش هزینه‌های تولید

از آنجا که مردم به دنبال ایمن‌سازی خود در مقابل تورم احتمالی پیش‌رو هستند، هر اقدامی انجام خواهند داد تا هزینه‌های تورم احتمالی بر رفاه خود را به حداقل برسانند

قبل از اجرای طرح، دامن بزند.

افراد در تشکیل سبد دارایی خود به شکلی عمل می‌کنند که سهم دارایی‌هایی که انتظار افزایش قیمت برای آنها وجود دارد را در سبد دارایی خود افزایش دهند. این اقدام ممکن است باعث افزایش تقاضای زود هنگام برای این‌گونه دارایی‌ها شده و قبل از وقوع تورم واقعی به دلیل شکل‌گیری انتظارات، قیمت این دارایی‌ها افزایش یابد. از جمله این دارایی‌ها در اقتصاد ایران می‌توان به طلا، ارز و مسکن اشاره کرد. البته در کنار این دارایی‌ها بازار سهام به دلیل بزرگ‌نبودن آن احتمالاً قادر نخواهد بود نقش قابل توجهی در جذب پس‌اندازها و پول‌های سرگردان مردم داشته باشد. همین انتظارات همچنین می‌تواند به گونه‌ای به وقوع احتمالی بحران بانکی دامن بزند. برای مثال ممکن است افراد جهت گریز از کاهش ارزش پول و بهره‌مندی از افزایش احتمالی قیمت دارایی‌های مذکور، اقدام به بیرون کشیدن سپرده‌های خود از نظام بانکی کنند که وجود این احتمال، زنگ خطری برای نظام بانکداری خواهد بود.

در بین سه بازار مسکن، طلا و ارز، مسکن به دلیل رکود پس از رونق چند سال اخیر و بالا بودن قیمت‌ها در آن و نیز امکان نقدشوندگی پایین و زمان‌بر بودن تبدیل مسکن به نقدینگی، ممکن است در شرایطی که نااطمینانی بر اقتصاد حاکم بوده و اطلاعات کافی در خصوص تحولات آتی در دسترس کارگزاران اقتصادی نیست، همچنان در وضعیت رکود باقی بماند و اگر افزایشی نیز در قیمت‌های مسکن مشاهده شود ناشی از افزایش هزینه‌های تولید و انتظارات موقت فروشندگان و امید آنها به افزایش قیمت‌ها باشد.

این در حالی است که دو بازار طلا و ارز به دلیل قدرت نقدشوندگی بسیار بالا، ثبات نسبی قیمت دلار در سال‌های اخیر و انتظارات کارگزاران اقتصادی در خصوص قبول افزایش قیمت دلار توسط بانک مرکزی به دلیل تورم بالا و به تبع آن افزایش همزمان قیمت طلا به دلیل تبدیل قیمت‌های جهانی به قیمت داخلی با نرخ ارز بالاتر، احتمالاً دچار اضافه تقاضا خواهند شد که طبیعتاً به رشد قیمت‌ها در

تورم حاصل از اجرای این طرح ناشی از افزایش هزینه تولید کالاها بالاخص از ناحیه حذف یارانه‌های انرژی خواهد بود که منحنی عرضه اقتصاد را به سمت بالا منتقل خواهد کرد

است اندکی از التهاب تورم بکاهد، لیکن می‌تواند با تشدید رکود در کوتاه‌مدت و بلندمدت ضربه شدیدی به بخش تولید وارد نماید. مسأله مهم دیگر این است که با وجود پرهزینه بودن تورم، وجود نوسانات زیاد در نرخ تورم نیز، خود می‌تواند برای اقتصاد هزینه‌های بیشتری دربرداشته باشد. تورم می‌تواند بالا اما باثبات باشد که در این حالت کارگزاران اقتصادی وجود تورم بالا و باثبات را در انتظارات خود وارد کرده و می‌توانند هزینه‌های آن را تا حدود زیادی کاهش دهند. اما در صورت وجود تورم پرنوسان، کارگزاران اقتصادی نمی‌توانند پیش‌بینی درستی نسبت به نرخ‌های تورم آتی داشته و انتظارات خود را به‌خوبی شکل دهند. در این حالت به‌دلیل وجود نوسانات زیاد در تورم، سرمایه‌گذاری پرریسک بوده و بنابراین سطح تولید پایین خواهد آمد. این موضوع نیز باید مورد توجه مقامات پولی قرار گیرد زیرا چنانچه تورم حاصل از اجرای قانون هدفمندسازی یارانه‌ها دارای نوسانات زیادی باشد خود می‌تواند به بروز مشکلات بیشتری دامن زده و بر موفقیت اجرای طرح تأثیر بگذارد.

۴. نقش سیاستگذاری اقتصادی در مدیریت پیامدهای ناشی از شکل‌گیری انتظارات

بنا به مباحث فوق‌الذکر، سیاستگذاران پولی و مالی در ایران باید نسبت به شکل‌گیری انتظارات مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان در سه زمینه کلی حساس باشند:

۱. انتظار مصرف‌کنندگان در مورد بالا رفتن قیمت کالاهای مصرفی بالاخص کالاهای مورد نیاز روزانه در دوره اجرای طرح و لذا خریداری و انبار کردن آنها پیش از اجرای طرح و در نتیجه ایجاد تورم زود هنگام در بازار این کالاها.
۲. انتظار مصرف‌کنندگان درباره افزایش شدید تورم و تلاش آنان برای حفظ ارزش پول خود از طریق هجوم به بازار دارایی‌هایی همچون طلا و ارز و متلاطم کردن بازار این دارایی‌ها. در این رابطه باید به خروج سپرده‌های

خواهد شد و با توجه به زمان‌بر بودن به‌روزرسانی فناوری و صرفه‌جویی در مصرف نهاده‌های تولیدی قیمت‌ها شروع به افزایش خواهند کرد. بنابراین با توجه به واکنش طرف‌های عرضه و تقاضا، به نظر می‌رسد در یک دوره کوتاه‌مدت با افزایش تورم و کاهش رشد اقتصادی مواجه شویم.

البته نکته مهمی که باید به آن توجه کرد ماهیت متفاوت تورم حاصل از اجرای قانون هدفمندسازی یارانه‌ها نسبت به تورم‌های دوره‌های گذشته در اقتصاد ایران است. ماهیت تورم‌های گذشته عمدتاً پولی یا به‌دلیل شوک نفتی بود که در نهایت ماهیت پولی به خود گرفته است، اما تورم حاصل از اجرای این طرح ناشی از افزایش هزینه تولید کالاها بالاخص از ناحیه حذف یارانه‌های انرژی خواهد بود که به ناچار منحنی عرضه اقتصاد را به سمت بالا منتقل خواهد کرد. بنابراین ماهیت این تورم عمدتاً از طرف عرضه خواهد بود. همچنین با توجه به پرداخت نقدی یارانه‌ها، درآمد قابل‌تصرف مصرف‌کنندگان افزایش می‌یابد که خود می‌تواند به شکل افزایش تقاضا و در جهت جلوگیری از رکود احتمالی عمل نماید. با این حال نکته‌ای که وجود دارد این است که پیش‌بینی دقیقی در رابطه با کالاهایی که تحت تأثیر این یارانه نقدی، تقاضا برای آنها بالا خواهد رفت وجود ندارد.

به عبارت دیگر در اثر اجرای قانون هدفمند کردن یارانه‌ها تورم ناشی از فشار هزینه بسیار محتمل است و از آنجا که این نوع از تورم با رکود همراه است هر نوع سیاست مرسوم پولی و مالی انقباضی که معمولاً برای کنترل تورم در اقتصاد تجویز می‌شود بر عمق رکود حاکم بر بازار کالاهای مختلف در اقتصاد خواهد افزود. همچنین توصیه به مصرف‌کنندگان برای مصرف کمتر هر چند در کوتاه‌مدت ممکن

۴. نظر به اینکه با حذف یارانه‌ها بنگاه‌های تولید با فشار هزینه‌ای مواجه خواهند شد، ایجاد خط اعتباری بانک مرکزی برای حمایت از تغییر تکنولوژی تولید در بنگاه‌های تولیدی، اعطای معافیت‌های مالیاتی ویژه برای سال‌های اجرای طرح هدفمندسازی یارانه‌ها، وضع معافیت‌های گمرکی برای واردات کالاهای سرمایه‌ای و ماشین‌آلات نوینی که جایگزین ماشین‌آلات انرژی‌بر سابق خواهند شد، مجموع سیاست‌های مناسبی برای دوره گذار بنگاه‌ها خواهد بود.

۵. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

در اجرای قانون هدفمندسازی یارانه‌ها که در ماه‌های اخیر بیشترین توجه محافل اقتصادی، خبری و سیاست‌گذاری را به خود جلب کرده، بزرگ‌ترین نگرانی‌ها باید معطوف به شکل‌گیری انتظارات تورمی غیرواقع و اثر شدید آن بر نوسانات بازار دارایی‌ها و رکود در بازار باشد. در این راستا نقش سیاست‌گذاران اقتصادی در مدیریت انتظارات عمومی یک نقش کلیدی است. ارائه اطلاعات صحیح و شفاف جهت ایجاد اطمینان در بین مردم و کارگزاران اقتصادی و اتخاذ سیاست‌هایی مانند مدیریت قیمت کالاها در کوتاه‌مدت از مسیر راه‌حل‌های بازار-مدار، افزایش نرخ سود سپرده‌های بانکی در جهت ایجاد انگیزه برای حفظ سپرده‌ها، حفظ انضباط مالی و تسهیل اعتباری جهت جلوگیری از رکود و اعمال مجموعه‌ای از معافیت‌های مالیاتی و گمرکی جهت کمک به بنگاه‌های تولیدی، می‌تواند جهت مدیریت موفق انتظارات عمومی از کارایی مناسبی برخوردار باشد.

پی‌نوشت‌ها:

1- Life cycle income

- ۲- در این تحلیل، دولت به‌عنوان یک پیکره واحد فرض شده و از گسستگی اطلاعات بین دستگاه‌های مختلف دولتی صرف‌نظر شده است.
- ۳- البته پیش‌بینی اینکه بازار کدام کالا تحت تأثیر این یارانه نقدی قرار خواهد گرفت از نظر اقتصادی اگر ناممکن نباشد بسیار نامطمئن است.

بانکی از بانک‌ها (برای حفظ ارزش پول سپرده‌گذاران در برابر تورم) نیز دقت کرد که می‌تواند به بحران بانکی در کشور منجر شود.

۳. انتظار تولیدکنندگان درباره افزایش شدید قیمت نهاده‌های تولیدی که سابق بر این مشمول دریافت یارانه بودند و عدم اطمینان کافی آنها نسبت به سازوکارهای اجرایی جبران هزینه‌های خود از سوی دولت.

با توجه به مجموعه مباحثی که مطرح شد و پیامدهای مورد انتظار ناشی از اجرای طرح مجموعه‌ای از سیاست‌های ذیل پیشنهاد می‌شود:

۱. مهم‌ترین مسأله با توجه به شکل‌گیری انتظارات تورمی، کنترل سطح عمومی قیمت‌ها در کوتاه‌مدت است. در این راستا سیاست‌گذاران پولی و مالی باید نگران ایجاد مازاد تقاضا در بازار کالاهای مورد مصرف روزمره و تورم در آن بازارها باشند و نسبت به عرضه به‌موقع و کافی در بازارها جهت کنترل قیمت‌ها در کوتاه‌مدت اقدام کنند. به‌علاوه پیشنهاد می‌شود از هرگونه کنترل غیربازاری قیمت‌ها پرهیز شود. در این راستا توجه به تمایز کنترل سطح عمومی قیمت (از طریق سیاست‌های کلان مدیریت تقاضا) از کنترل قیمت‌ها (از طریق سیاست‌های اداری و مداخله‌گرانه در بازار تک‌تک کالاها) ضروری است.

۲. با توجه به احتمال ایجاد مازاد تقاضا در بازار ارز، بانک مرکزی باید از هم‌اکنون به‌دنبال مدیریت ذخایر ارزی بوده و آمادگی مدیریت بازار ارز را داشته باشد. به‌علاوه با توجه به اینکه مردم به‌دلیل شکل‌گیری انتظارات تورمی درصدد تغییر سبد دارایی خود از سپرده‌های بانکی به سمت سایر دارایی‌ها خواهند بود، پیشنهاد می‌شود، بانک مرکزی از طریق افزایش نرخ سود سپرده‌های بانکی مردم را به سپرده‌گذاری در بانک‌ها تشویق کند.

۳. با توجه به ایجاد تورم فشار هزینه، اعمال سیاست‌های پولی و مالی انقباضی برای کنترل تورم به تشدید رکود منجر خواهد شد و امکان تضعیف تولید بنگاه‌های داخلی را افزایش خواهد داد. بنابراین با توجه به شرایط موجود، انضباط مالی دولت در کنار تسهیل اعتباری، سیاست مناسبی به نظر می‌رسد.